

RA Kedingen Inv.nr 33

1793-1794 (N.B. de stukken zijn geexhibeerd te Goor).

Gerrit Breukink (of *Holterbroek*) als in huwelijk hebbende **Hendrika Heilersig** (*1752)

contra

Jan Heilersig (*1756), eis tot voldoening aan eiser van het bedrag hem competierende ingevolge overeenkomst tussen partijen gemaakt over de verdeling der nalatenschap van hun vader- en schoonvader Jan Harmen Heilersig.

Inventaris in zaaken tuschen Gerrit Breukink nomine uxoris Hendrica Heilerzig pandeischer op en teegen Jan Heilerzig pandverweerder

1. acta prothocollaria beginnende den 7 december 1793 en eindigende den 18 januar 1794.
2. drie documenten door pandeischer geexhibeert sub litt A onder A en B.
3. rekeningen van den pandeyscher en zijn bediende procureur.
4. rekening van den pandverweerder en zijn bediende advocaat.

Aldus geïnventariseert en gesloten.

Goor den 1 february 1794. J.A.J. Sloet Rigter J.B. Auffmorth J.H. Jalink

Extract prothocollair des landgerigts Kedingen

Gerigte gehouden Goor den 7 dec. 1793.

Verwalter Rigter dr. Wilhelm Jalink Assessoren proc. B.J. Knappe en Harmannus Jalink

Compareerd in deezen weledelen gerigte Gerrit Breukink als in huwelijk hebbende Hendrika Heilerzig, in deezen geadsisteerd met proc. J.B. Auffmorth die hij voor zijn bediende met magt van assumptie en substitutie erkent, doende en verzoekende hij comparant pro se et noie uxoris omni meliori modo pandinge op alle de gereede goederen, actien en mobilen, toebehoorende Jan Heilerzig ten einde daar aan kost en schadeloos te verhaalen een somma van f 50, procederende uit hoofde van een aan hem afgegeven handschrift met verzoek van insinuatie en inthimatie als nae landregte cum expensis.

Decreet. De versogte denunciatie van pandinge word geaccordeerd met inthimatie aan de bepandede om dezelve in 14 dagen met geld of regt af te maken.

Gerigte gehouden Goor den 4 jann. 1794.

Coram iudice J.A.J. Sloet Assessoren proc. B.J. Knappe en Harmannus Jalink

Compareerd in dit weledele gerigte Jan Heilerzigh geadsisteerd met dr. J.H. Jalink die hij in deeze zaak met magt van substitutie tot zijn bediende nae landregte qualificeerd en doet pandkeringe tegens zodaene pandinge als Gerrit Breukink in huwelijk hebbende Hendricka Heilersigh op den 7 december 1793 op comparants mobilia gedaan en ondernomen heeft salvis expensis (*kosten besparen*).

Hierop erschienen proc. Auffmorth versoevende van voorenstaande pandkeringe visie en soo noodig copie salvis expensis.

Gerigte gehouden Goor den 18 jann. 1794.

Coram iudice J.A.J. Baron Sloet Assessoren proc. B.J. Knappe en Harmannus Jalink

Compareerd in deezen weledelen gerigte Gerrit Breukink en desselfs huisvrouw Hendrika Heilerzig tutore marito, beide geadsisteerd met haar bediende proc. J.B. Auffmorth voordragende dat Jan Heilerzig broeder van de laatste comparante, nae dode van desselfs vader Jan Harmen Heilerzig in het ouderlijke huis en vaderlijke nalatenschap is blijven zitten zonder met deeze comparante en met nog twee andere zijner zusteren, met namen Catharina getrouwd aan Jannes Drayer en Jenneken Heilerzig getrouwd aan Stroettelman (*Lammert Strootman*), nopens haare vaderlijke erfportie eenige afboekinge te hebben gedaan. Dat hij Jan Heilerzig voor eenige jaaren willende trouwen met de dogter van Joost Vincent te Holten, bij haar is gekoomen en te kennen gegeven dat Joost Vincent hem zijn dogter niet wilde geeven alvorens hij

nopens zijn ouderlijken boedel met zijne zusteren hadde afdragt gemaakt en daarvan aan hem quitancie vertoond.

Dat hij buiten staat zijnde haar des tijdes dadelijk uit te boelen en aan haar haare ouderlijke erfportie te kunnen betaalen, egter aan zijne zusteren instantelijk bad hem niet in verlegentheid te laten en uit aanmerking van het voordeelige huwelijk met de dogter van Joost Vincent eene quitancie van haar vaderlijke goed te willen geeven. Waartegens hij aannam aan zijne zuster Catharina huisvrouw van Jannes Drayer uit hoofde dat deeze het ongemakkelijkst daartoe te bewegen was, te zullen betaalen 75 gulden zo als te zien uit de copie authenticq van het in contumaciam voor bekend aangenomen handschrift sub A 1, aan zijne zuster Jenneken getrouwd aan Strooteman te Lochem 50 gulden en aan de comparante in deesen mede 50 gulden.

Dat zij uit zusterlijke liefde en om haaren broeder van zijn fortuin niet te versteken, zich hebben laten bewegen met deeze, hoewel anders naa den staat van haaren ouders nalatenschap zeer geringe som ofte vergenoegen gevende, zij hem ten dien gevolge eene quitancie van haar ouderlijke goed en hij in tegendeel aan een ieder van haar een soortgelijk handschrift van zodaene som als met een ieder derzelve overeengekomen was en dus ook aan de comparante; dit handschrift hierbij in originali sub A van vijftig gulden.

Zijnde zij comparante onder adsistentie van haer man vaardig en bied bij deesen aan met eede tot een alwetend God te verklaaren en plegtig uit te zweeren dat deezen overdragt also de opregte en zuivere waarheid is en dat haar deeze 50 gulden alnog deugdelijk toekomen.

Dat zij hem telkens voor deeze schuld hebbende aangemaand, hij Jan Heilerzig haar door goede woorden en lamentatien lange heeft opgehouden dog nu eindelijk in plaats van haer te voldoen den onwilligen scheen te spelen waarom zij zig in de onaangenaame noodzaakelijkheid bevinden haaren broeder door middelen regtens tot betaalinge te noodzaaken; ten welken einde zij met panginge op zijne mobile goederen hebben geprocedeerd en daar hij heeft kunnen goedvinden tegens deezersizds panginge pandkeringe te doen, zijn zij nolens volens (*goed - of kwaadschiks*) genootzaakt deeze panginge te justificeeren.

Ten welken einde zij hem pandverweerder teegens heeden hebben doen citeren om te zien dienen van justificatie van panginge en om teffens zijne handtekening staande onder het nevensgaande handschrift te bekennen ofte met eede te ontkennen, luid relaas des onderscholtus hierbij sub B.

Op welke belofte ofte eedelijke ontkenning men bij deezen staat wagten en wahren en in cas van uitblijven ofte onwilligheid versoeken de comparante dat den geerteerden na voorgaande aaneissinge mag worden gecontumaceerd en zijn handtekening onder dit handschrift sub A staande voor bekend mag worden aangenomen.

Den comparanten houden versekerd dat haaren broeder den geerteerde in deezen nimmer in staat zal zijn deeze zijne handtekening te verzaaken, maar dezelve of eigenmondig of contumaciter moeten bekennen door hem eigenhandig geschreven te zijn.

En comparanten vertrouwen teffens dat desselfs bediende ingevolge de pligt van een eerlijk man deezen pandverweerder niet alleen zijn tijdelijke maar ook wel degelijk zijn eeuwig belang zal voor oogen stellen. En dus zullen zij comparanten alnog de hoope voeden dat haaren broeder tot inkeer koomen en haar hunnen deugdelijken eisch bij panginge gevorderd zonder verdere hatelijkheden voldoen zal.

Dog bij ontstentenis van dien zullen zij moeten afwagten wat een onpartijdige administratie van justitie haar toekend en hier mede provisioneel haare justificatie sluitende doen zij onder imploratie van het nobile fudicis officium exdictis et si necesse dicendis omni meliori modo concludeeren.

Dat bij decreet van deezen weledelen gerigte den pandverweerder Jan Heilerzig zal worden gecondemneerd aan den pandeyscher pro se et noie uxoris promptelijk te moeten opleggen en betaalen de gelibelleerde som van 50 caroly gulden met de kosten van den processen.

En dat zal worden verstaan daarvoor eene goede panginge te zijn gedaan en daartegen eene kwaade pandkeringe ondernomen en dat dien ten gevolge de opbadinge en aaneigeninge nae landregt haeren voortgang mogen gewinnen, idque cum expensis.

Compareerd in dit weledele gerigte Jan Heilersig geadsisteerd met sijn bediende dr. J.H. Jalink seggende onder imploratie van het nobile iudicis officium en protest van overtollig bewijs kortelijk op de ingekomen justificatie van pandinge aan sijde Gerrit Breukink noie uxoris Hendrika Heilersig heden ten prothocolle gebragt, dat het nae regten een vasten en constanten regel is dat een aanlegger sijn intentie ten genoegen regtens moet bewijsen en daarin te kort schietende dat als dan een verweerder kost en schadeloos moet worden geabsolveerd l 4 cod de edendo.

Declarerende den companant schoon ongehouden dat het geproduceerde handschrift wel door hem geschreven is, dog dat daarvan niets aan den pandeyscher hetgeen met eede presenteerd te verklaaren verschuldigd is. Daar en boven is het gemelde handschrift ook maar een chartabel zijnde daarbij nog jaar, maand of datum, jae selven niet eens de causa debendi daarbij vermeld, hetgeen de noodzakelijke requisiten van een verbintnisse off verbands brieven zijn vide l 25 in fine ff de probat l 13 cod de non num pec, welke wetten door den vermaarden regtsgeleerden Simon van Leeuwen in sijn R.H. regt aangehaald zijn en sulks ook met regtsgeleerden ter plaats aangehaald kooft te staven, waartoe men zig in deesen kortheds halven is refererende.

En wat de aangeboden eed door pandeyscheren geoffereerd aanbelangt, kooft in dit geval of onderhavige questie alwaar uit hoofde van een handschrift word geageerd, niet te pas maar wel in zaaken bij slegte klagte van ja en neen, schuld, schade en loftenissen sonder geschrifte, soo en als breeder ten landregte p 1 tit 10 art 1 te zien is, waartoe men zig refereerd hetgeen ook aldus in diergelijke zaaken op advis van kundige rechtsgeleerden begrepen is zo en als voor het scholten gerigte van Raalte den 6 sept. 1692 in zaake dr. C. Langenhorst contra Zwier Michielsen reff W. Nijland en S.C. Fichler en den 15 december 1763 voor het scholten gerigte van Ommen in zaake de heer Baron van Palland tot Eerde contra Claas Sandman ref G. Jordens en in juny 1778 voor het scholten gerigte der heerlijkheid Cuijre en cerspel Blankenham in zaake de predicant J. de Haan contra Moses Levy reff J.W. Fichler.

Men acht het onnodig het een en ander der justificatie verder te bejegenen en speciaal het gearreerde van de pandeyscher in principio van de justificatie waarvan niets bewezen is, moetende dus dit een en ander als nu de dicenten negando passeeren nam non sufficit dicere sid oportet probare uti notum.

Soo dat aan den pandeyscher in deesen obsteerd de peremptoire exceptien non probatio intentionis et adversus metibi non competit actio.

Doende dan den pandverweerder ex dictis dicendis nobilique iudicis officio in omissis suppledis omni meliori modo contra concludeeren.

Dat door deesen weledele gerigte moge worden verstaan dat aan zijde van pandeyscher een kwaade pandinge is gedaan en dat door pandverweerder daar en tegens een goede pandkeringe ondernomen is, idque cum expensis.

Wederom erschenen Gerrit Breukink en sijn vrouw Hendrika Heilerzig geadsisteerd als vooren replicando seggende dat gelijk het een algemeene regel is dat een aanlegger zijnen eisch moet bewijsen, het even zeeker en bekend is dat dit bewijs naar den aard en omstandigheid der zaake en qualiteit der personen nae regten word gerequireerd.

Zoo zijn er zaaken die met irreproctabele getuigen en publike instrumenten moeten beweesen worden.

Andere wederom waarin den rigter zig met private geschriften enkele getuige presuntien en wat dies meer is vergenoegd en om sijn gemoed gerust te stellen of den aanlegger den suppletoiren of den verweerder den prugatoiren eed oplegt nadat de aardt der zaake zulks vorderd.

Dit is zulk een algemeene waarheid die wij zonder auctoriteit van anderen gerustelijk als onloochenbaar kunnen poseeren.

Naar welke aller billijkste maxime wij vertrouwen dat den heer referent ook deeze onze zaak beoordeelen zal en zonder zig door een opeen stapeling van afgesletenen inapplicabele wetten uit het Roomsche recht te laten verwarren, veel eer de gezonde reede en de onveranderlijke en op alle landen applicabele wetten der natuur nae de Nederlandsche goede trouw zal raadplegen en op ons geval toepassen.

Ten dien einde gelieve zich sijn weledele uit onze justificatie te herinneren dat de oorzaak van deese schuld spruit uit den afstand van de pandeyschers ouderlijke goed.

Welk oorszaak uit de omstandigheden en conjectures in deeze zoo klaar bewesen worde dat hetselve bij een redelijk mensch geen den minsten twijffel kan overlaten want dog:

1. hij is in het besit van den ouderlijken boedel
2. hij kan niet aantoonen en durft zelfs met eede niet ontkennen dat hij zijne zusteren op eene andere wijze als door ons is voorgedragen, heeft afgeboelt.
3. hoe koomen deeze handschriften niet aan eene, maar aan drie zijner zusteren in de wereld.
4. is het met de gesonde reede over een te brengen dat iemand die zijn gezond verstand heeft, drie zulke handschriften (waarvan wij er twee van geexhibeerd hebben) zelf eigenhandig zouwde schrijven zonder een duit schuldig te zijn.
5. hoe ligt was het hem deeze drie goede zusteren, die zich hadden laten persuadeeren ten zijnen behoeve voor een geringe belofte een afstand te doen van haar ouderlijk goed, ook een briefjen in de hand te stoppen zonder de oorzaak daarbij uit te drukken, nog ook dag of datum daarbij te voegen, ja deeze zusteren al waaren zij al zoo slim geweest van zulks te merken, zouwden zich geschaamd hebben uit dien hoofde haaren broeder te verdenken, veel min hem daarover te onderhouden.

En ter belooning van deese goede trouw wil de tegenbediende uit de Romeinsche wetten en S. van Leeuwen beweeren dat zij moeten afgewesen worden dat ons, niet tegenstaande dit handschrift gerigtelijk bekend is, niets toekomt.

Maar ongelukkig voor onze parthijen dat den heer referent ingevolge desselfs rigterlijken officie geen aangehaalde wetten maar de aucteuren zelve zal naleesen en ook ligtelijk zelve zal weeten dat de leere dat alle handschriften zonder oorzaak van schuld geen effect hebben niet zo crude en onbepaald moet opgenomen worden maar volgens de leere van alle aucteuren die over deeze materie handelen met discretie onderscheiden zal en nazoeken of de oorzaak der schuld ook van elders kan worden afgenomen. Men zie hierover W. Huber zijne H.R. 1 d 111 b cap 21 par 7.

Evenwel zouwde met uit presumtien en omstandigheden de oorzaak ligtelijk mogen vervullen cq en de l 25 ad ff de probation leert zeer significant dat in deesen en diergelijke materie den rigter wel degelijk op de omstandigheeden van personen moet letten.

Eindelijk beroepen wij ons op de leere van den heer Vromans in zijn tractaat de foro competenti alwaer hij in het 3e boek cap 19 par 12 zegt obligatien, quitancien inhoudende causam debiti maken volkomen bewijsen tegen den schrijver anders nb maakt het maar een halve preuve en hier voegt de rechtsgeleerde Middellandt in notis nr 16 bij en dit heeft plaats schoon in het geschrift nog dag, nog datum was gesteld indien het bij den schrijver maar voor het zijne in het gerigte word erkend met de aucteuren aldaar geallegeerd.

Wij zouwden hier nog meer auctoriteit van rechts aucteuren kunnen bijhalen, was het niet dat het bij een ieder die slegts een oppervlakkige kennis van de hedendaagsche rechtsgeleerdheid heeft, overbekend is dat wij van de Roomsche formaliteiten en stipulatien in deeze materie bijna geheel zijn afgeweeken en het Nederduitsche spreekwoord beloften maken schuld, van veel meer valeur word geacht.

Comparanten durven zig derhalven gerust vleijen dat de samenlopende omstandigheden en den aangeboden suppletoiren eed van des pandeyschers vrouw in deezen voldoende zijn het gepretexeerde gebrek van het handschrift te vervullen en dit gevoegd bij de gerigtelijke bekenning van des pandverweerdters handschrift wij onzen bij panginge gedaanen eisch nae regten genoegsaam voor beweesen mogen houden en daarom ons niets meer overblijft als dan den heer rigter in deesen ootmoedigst te recommandeeren het point van kosten, dat ook zeker ten lasten van den pandverweerder moet koomen zonder dat de na verwantschap in dit geval eenige de minste verandering ten onzen nadeele en zijnen voordeele zal effectueeren.

Persisterende over zulks omni meliori modo bij onse conclusie ter justificatie van panginge genomen ofte zo als had behooren genomen te worden, cum expensis.

Wederom erschienen Jan Heilerzig onder adsistentie van zijn bediende dr. J.H. Jalink zeggende kortelijk duplicando onder inhassie en effecte als ten antwoord gedaan is dat het instrument waarop den pandeyscher zijnen eisch gebouwd heeft, geen het minste bewijs opleverd zo en als men reeds breedvoerig bij antwoord

gededuceerd heeft, nam id quod nullum est non protest produceere este tan validum uti notum, waarover en op in deesen en geensints op het genarreerde van pandeyscher moet recht gedaan worden.

Daar en boven staat het ook niet in de magt van den rigter te mogen of te moeten oordeelen volgens prasmptien conjecturen en gissingen waarmede parthije zig in deezen zocht te behelpen, maar neen het is de pligt en officium van den rigter te moeten oordeelen, secumdum acta et probata quia judex debet judicare secundum allegata et probata non autem secundum propriam conscientiam lex se licitas par Veritas ff de officie priesidis.

Ja zelfs word zulks bij ons wel gereguleerde landregt p 1 tit 14 art 1 gerequireerd en zo een aanlegger daaraan niet voldoet moet een verwerende parthije kost en schadeloos geabsolveerd worden, waarom dan den comparent ex dictis dicendis omni meliori modo persisteerd bij de contra conclusie zoals ten antwoord gedaan en genomen is, idq cum expensis.

Decreet. Den termin van sluyten in deezen word ten verzoeke van parthijen gesteld op heden en 14 dagen waartegens de prothocollaria zullen worden vervaardigd.

Pro vero extractu. Wilhelm Jalink Verw. Rigter

Copia

Bekenne ik ondergeschreven schuldig te weesen aan mijn zuster Catrijna de somma van 50 gulden, nog 25.

Was getekend J. Heilerzig

onder in margine staad vidimus in judicio

Goor den 7 december 1793

Was getekend Wilhelm Jalink Verw. Rigter

Exhibitum Goor den 18 jann. 1794

Wilhelm Jalink Verw. Rigter

Fiat quod petitur Goor den 16 jann. 1794

Wilhelm Jalink Verw. Rigter

Memorie voor den verwalter rigter van Kedinge kerspels Markelo

Om na behoorlijke permissie te citeren Jan Heilerzig ter instantie van Gerrit Breukink noie uxoris Hendrica Heilerzig ten einde te compareren voor den weledele gerigte op den ordinariis regtdag, zullende zijn den 18 jann. 1794 ter gewone rechthuis om alsdan te zien dienen van justificatie van pandinge waartegens genoemde op den 4 jann. 1794 pandkering heeft gedaan en teffens op dien zelfde zittende gerigte de belofte met eede te ontkennen zijn handtekeninge staande onder een handschrift waervan de copie hier onder staat en van welks origineel men zich in termino bij de justificatie zal bedienen.

Met verzoek van exploit overgave van een dubbeld en relaas en onder protest van kosten.

J.B. Auffmorth

Bekenne ik ondergeschreven schuldig te weesen aan mijn suster Hendryka de somma van 50 gulden.

Was getekend J. Heylersig

Relatier ik ondergeschreven dat ik op den 16 jann. 1794 het dubbeld deses an de meid van Jan Heylersig ingesien hebbe bij presensie van hem.

Actum Goor den 16 jann. 1794.

Mannes van de Sagekuile onderrigter

Rekening van verzuim en vertering voor Gerrit Breukink noie uxoris in zaaken tegen Jan Heilerzig. 1793 den 7 dec.

nae Goor gereist en over deeze zaak proc. gesproken en gequalificeerd, voor eis en vertering f 1. den 18 jann. 1794

met de vrouw en met de wagen nae Goor geweest om in den gerigte aan te bieden met eede te verklaren dat de oorzaak der schuld was spruitende uit hoofde van een door haer gedaan afstand van haer ouderlijk goed, vertering en verzuim f 2-10.
voor de copie der sententie en verdere gecooditen de gerigtsjura, nog eens nae Goor ten dage van pronunsiatie f 2-10.

Rekening van verdient salaris en verschott van proc. J.B. Auffmorth in zaken voor Garrit Breukink pandeiser contra Jan Heilerzig pandverweerder.

1793 28 nov.

komt mij consuleren over het volgende geval, haar broeder Jan Heilerzig zittende in zijn ouderlijke nalatenschap zonder met zijn vrouw en haar bijde andere zusteren eene scheidinge of deilinge gemaakt te hebben, komt bij haar kort voor het trouwen van zijn eerste vrouw dogter van Joost Vincent en geeft op een lamentable wijze te kennen dat hij de dogter van Vincent niet konde krijgen voor en aleer aan haar vader Joost Vincent te hebben vertoond een handschrift van zijne zusteren waarbij hem bleek dat dezelve wegens hare ouderlijke nalatenschap waren voldaan, dat hij haar overzulks verzogt eene zodane quitantie te geven dat hij daar tegen aannam aan haar bij tijd en weile te zullen betalen f 50. Gevende hij ten dien einde aan een ieder zijner zusteren een eigenhandig geschreven en getekend handschrift waarbij bekend aan haar deze f 50 schuldig te zijn, dat zij hem hierover in het eerst om geen moeilijkheid te veroorzaken niet sterk hebben aangemaand als na dode van de eerste vrouw wanneer hij hem telkens met goede woorden en beloften afzettende en nu volstrekt weigerde, vac f 1.

voor acte van panginge f 0-12.

den 7 dec.

comparitie f 0-10.

jura f 0-12.

den 17 dec.

conferentie hierover met principaal f 1.

den 4 jann. 1794

comparitie in termino f 0-10.

reces en jura f 0-12.

den 12 jann.

conferentie met principaal f 1.

den 16 jann.

acte van citatie ingesteld f 0-12.

bezorge die ter exploit f 0-10.

jura voor citatie en relaas f 0-10.

examinatie het relaas f 0-10.

den 17 jann.

conferentie met principaal te Holten f 1.

vac prap tot het instellen der justificatie f 1.

de justificatie op 4 bladen f 4.

den 18 jann.

vac met principaal en conf f 1.

comparitie in den gerigte examinatie parthijs antwoord en conf daarover met principaal en vrouw, vac f 1.

voor het stellen van replicq 5 bladen f 5.

post meridiem gecompareerd f 0-10.

examinatie het duplicq van parthij en vacere met principaal f 1.

voor verzoek van termijn en sluiten f 1.

den 30 jann.

conferentie met principaal te Holten over deszelfs rekeninge te Holten, vac f 1.

den 1 febr.
termijn van sluiten, vac f 1.
ontfange de whete tot pronunciatie, vac tot examinatie f 1.
missive aan principaal f 0-6.
conferentie met principaal f 1.
termijn van pronunciatie bijgewoond f 0-10.
samen f 28-14.

Memorie van salaris competerende dr. J.H. Jalink als bediende van Jan Heilersigh contra Gerrit Breukink
noie uxoris Hendrika Heilersigh.

1793 den 17 december

steld Heilersigh aan mij ter hand een acte van pandinge groot 50 guldens door Breukink op sijn mobilia
gedaan, vacere dus wegens en diene van advis f 2.

1794 den 3 jan.

hierover met de principaal nader gevaceert $\frac{1}{2}$ vacatie f 1.

den 4 jan.

principaal in den gerigte gadvisteert en pandkeringe ingesteld, voor reces f 0-12.

voor comparitie f 1.

den 18 jan.

steld principaal aan mij ter hand een acte van citatie om het handschrift te be-, ofte ontkennen alsmede om
de pandinge te zien justificeeren, examinatie der acte f 2.

vacere over de zaak en ontfange nader instructie van principaal f 2.

bestudere de zaak ante terminum, stelle daarvoor twee vacatien f 4.

comparere met principaal aan den gerigte en dictere andwoord, stelle daarvoor f 3.

vacatie f 1.

post meridum comparere met principaal aan den gerigte, examinere de repliciale handeling f 2.

dictere duplicq, stelle daarvoor f 2.

vacatie f 1.

voor aanhoren van het decreet van de termin van sluiten, stelle maar $\frac{1}{2}$ vacatie f 1.

den 31 jan.

voor opmaken van principales rekening f 1.

den 1 febr.

vacere aan den gerigte om de procedure te fevideren en helpen sluiten, vacatie f 2.

vervolgens bekome de weete om de sententie te zien pronuntieren, examinatie f 2.

tempore pronuntiationis sitten mij met principaal aan den gerigte, vacatie f 2.

vacere over den uitslag der treumphotoire sententie met de principaal f 2.

voor copie de gadjudiceerde sententie nae bladgetal.

salvis expensis. J.H. Jalink dr.

Memorie van verschot, gangen en verteringen door Jan Heilersigh gedaan in zaake contra Gerrit Breukink
noie uxoris Hendrika Heilersigh.

1793 den 17 december

begeven mij nae Goor om met dr. J.H. Jalink te spreken over de pandinge door Breukink noie uxoris
gedaan, voor versuim, gang en verteringe van Markulo na Goor, stelle maar f 1.

1794 den 3 jan.

nae Goor gegaan en dr. Jalink wegens een en ander node geïnformeerd, als voren f 1.

den 14 jan.

nae Goor geweest pandkeringe gedaan en dr. Jalink tot mijn bediende gequalificeert, als voren voor
versuim, gang en verteringe f 1.

jura van de pandkeringe aan den gerigte betaald f 0-12.

den 18 jan.

nae Goor gegaan aan dr. Jalink de citatie besorgt voor en agtermiddag aan den gerigte geweest, de pleydoje bijgewoont, stelle voor gang, versuim en verteeringe f 2.

de procedure van beleringe weder binnen gekomen sijnde, ontfange de weete van de pronuntiatie der sententie waarmede mij nae Goor begeben om met dr. Jalink daerover te spreken, voor gang, versuim en vertering f 1.

op de termin van pronuntiatie der sententie moete mij nae den gerigte sitteren vermits ik een eed aangeboden hebbe, als voren voor versuim, gang en verteringe f 1.

salvis expensis. De gerigtsjura in deesen is geerediteert.

In zaaken voor den weledelen gerichte van Kedingen al nog strijdig en ongedecideert hangende tusschen Gerrit Breukink als in huwelijk hebbende Hendrika Heilersig pandeischer ter eenre, tegens Jan Heilersig pandverweerder ter anderen zijde. Waarbij de pandeischer bij justificatie van pandinge ten prothocolle dede recesseren hoe dat desselfs swager Jan Heilersig na doode van pandeischers schhonnvader Jan Harmen Heilersig in het ouderlijke huis en vaderlijke nalatenschap is blijven zitten zonder dat hij met pandeischers huisvrouw ofte desselfs twee andere zusteren nopens haar vaderlijke erfportie eenige afdeeling zoude hebben gemaakt. Dat hij Jan Heilersig voor eenige jaaren willende trouwen met de dogter van Joost Vincent te Holten, bij pandeischers huisvrouw is gekoomen en te kennen heeft gegeven dat Joost Vincent hem zijne dogter niet wilde geeven, een ende bevorens hij nopens zijn ouderlijke boedel met zijne zusteren hadde afdragt gemaakt en daarvan aan hem quitantie verdoond. Dat hij buiten staat zijnde haar des tijdes datelijk uit te boelen en aan haar haare ouderlijke erfportie te betaalen, egter aan zijne zusteren instantelijk bad hem niet in verlegenheid te laten en uit aanmerking van het voordelige huwelijk met de dogter van Joost Vincent een quitantie van haar vaderlijke goed te willen geeven. Waartegens hij aannam aan zijne zuster Catharina huisvrouw van Jannes Drayer uit hoofde dat dese het ongemakkelijkst daartoe te bewegen was, te zullen betaalen vijf en seventig guldens, zoals te zien zoude zijn uit de copie authenticq van het in contumaciam voor bekend aangenoomen handschrift sub A. Aan zijne zuster Jenneken getrouwd aan Strooteman te Lochem 50 gulden en aan de pandeischers huisvrouw mede 50 guldens. Dat zij uit zusterlijke liefde en om haaren broeder van zijn fortuin niet te versteken, zig hebben laten beweegen met deeze (hoewel anders naa den staat van haare ouders nalatenschap zeer geringe som) te vergenoegen, gevende zij hem dien ten gevolge eene quitantie van haar ouderlijk goed en hij in tegendeel aan ieder van haar een soortgelijk handschrift van zodane som als met een ieder derselve overeengekomen was en dus ook aan de pandeischers huisvrouw het handschrift in originali annex sub A groot vijftig guldens. Zijnde pandeischers huisvrouw onder adsistentie van haar man vaardig gelijk zij aanbied om met eede tot een alwetend God te verklaaren en plegtig uit te zweeren dat deze voordragt alzo de opregte en zuivere waarheid is en dat haar dese vijftig guldens al nog deugdelijk toekoomen.

Dat de bepandede ofschoon in den minne meermalen tot voldoening van gemelde 50 guldens aangemaant zijnde egter de onwillige scheen te speelen waarom men met pandinge op desselfs mobile goederen geprocedeert heeft, dat daartegens pandkering ondernomen zijnde, men den pandverweerder hadde doen citeren om te zien dienen van justificatie van pandinge en tevens zijn handtekening staande onder het bijgaande handschrift te bekennen ofte met eede te ontkennen. Op welke be- ofte eedelijke ontkenning men bij desen stond te wagten en waaren en in cas van uitblijven ofte onwilligheid versoekende dat de geciteerde na voorgaande aaneisinge mogte worden gecontumaceerd en desselfs handtekening onder het handschrift sub A staande voor bekend mogte worden aangenomen na landregt en Nederlandsch regt haaren voortgang moge gewinnen, idque cum expensis.

Waarop erschenen de pandverweerder Jan Heilersig in substantie voordragende dat het geproduceerde handschrift wel door hem geschreven is, dog dat daarvan niets aan den pandeischer, hetgeen met eede presenteert te verklaaren, verschuldigt is. Dat daar en boven het gemelde handschrift ook niet meer dan een chartebel zoude zijn vermits daarbij noch jaar, dag of datum, ja zelfs niet eens de causa debiti vermeld

zoude zijn, welke dan evenswel de noodzakelijke requisiten van een verbintnisse of verbands brieven zouden uitmaaken.

Dat ook de door den pandeischer aangeboden eed in dit geval in geene consideratie zoude kunnen koomen, alzo alhier geageerd wierd uit hoofde van een handschrift en niet over zaaken welke bij slegte klagte van ja en neen, schuld, schade en costenisse sonder geschrifte op te rigten, geïnstitueert worden. Waaron men het een en ander als bloote gesegdens negando moest passeren, soo dat aan den pandeischer obsteren zouden de peremptoire exceptien nom probatae intentionis et adversus me tibi non competit actio.

Waarom de pandverweerder ex dictis dicendis nobile judicis officio in omissis suppleendis omni meliori modo contra concludeert, dat door desen weledelen gerichte moge worden verstaan dat aan zijde van pandeischer een kwaade pandinge is gedaan en dat door pandverweerder daar en tegens een goede pandkering ondernomen is, idque cum expensis.

Hier over gesien en met de nodige oplettenheid geexamineert hebbende de acta prothocollaria beginnende met den 7 december 1793 en eindigende met den 18 january 1794 sub nr 1, drie documenten door den pandeischer geexhibeert sub nr 2, voorts de rekeningen van den pandeischer en desselfs bediende sub nr 4. Alles in gevolge den daarvan opgerigten en door den rigter benefens parthijen wedersijdsche bediendens betekenden inventaris en voorts gelet hebbende op alles waarop in desen eenigsints te letten stond, zoude ondergetekende onder verbetering van advis zijn.

Dat gelijk het eene onlogenbare regel rechtens is dat een aanlegger zijn vermeet moet bewijsen, landregt d 1 t 14 a 1 ita ut actioe non probante reus sit absolendus etiamsi a sua parte nihil ipse prestiterit l 25 d de jure fisei l ult c de rei vindic l 4 c de edendo, dus ook in desen ons onderzoek zal moeten gaan in hoe verre de pandeischer hier aan voldaan heeft. Dien aangaande vinden wij dat deselve zijn eisch kooft te bouwen op een handschrift bij desselfs stukken sub A. luidende als volgt: bekenne ik ondergeschreven schuldig te weesen aan mijn zuster Hendryka de somma van vijftig guldens was getekent J. Heylersig.

Op welk handschrift wij met den pandverweerder moeten reflecteren dat in hetselve noch jaar, maand of datum, noch de causa debiti vermeldt zijn. Waaron wij dus korteljk zullen moeten onderzoeken of daardoor dat instrument kragteloos gemaakt word of niet.

Wat betreft het eerste point kan men dien aangaande aanmerken dat ofschoon er wel gevallen zouden kunnen zijn in welke tot de validiteit van een handschrift jaar, dag en datum vereischt zouden worden, dunkt het ons nogtans dat sulks in private instrumenten regulariter niet gerequireert word met dien gevolge dat de omissie daarvan zodanig instrument buiten eenig effect en nul zoude maaken; men zie hierover de l 34 p pen d de pign et hypoth, zeggende ook Schascard de probat conclus 645 nr 7 ut plurimum die non est de substantia instrumenti en van Eck ad tit d de fide instrum. Atque his quidem privatis instrumentis sua constat fides et auctoritas etiamsi nec diem habeant nec consulem.

Wij vermeinen ook dat er in dit geval geene genoegsame redenen aanwesig zijn welke ons alleen om de omissie van dag en datum het handschrift door den pandeischer geexhibeert zouden doen rejecteren, gelijk ook naar ons inzien de pandverweerder daartoe geene voldoende argumenten bijgebragt heeft. Waaron wij indien er geen andere redenen ter contrarie waaren, geen swarigheid gemaakt zouden hebben om in dit onderhavige geval niet tegenstaande het geproduceerde handschrift zonder dag of datum is, den pandverweerder tot betalinge der gevorderde 50 guldens te condemneren.

Dan daar er in het questieuse handschrift mede de caussa debendi niet gemelt is, gelijk sulks ook door den pandverweerder bij antwoord is opgemerkt, zal nu ons onderzoek moeten gaan of ook daardoor hetselve handschrift desselfs kragt koomen te verliesen, zodanig dat uit dien hoofde aan den pandeischer desselfs genomen eisch ende conclusie zoude moeten worden ontsegt.

Ten opsigte nu van dese questie merken wij op dat eene schuldvordering niet geadjudiceert kan worden tenzij deselve zij een debitum liquidum, dat is de quo constat quid quale et quantum sit, over welke liquiditeit geensints consteert zo lang de quantiteit en oirsake van een schuld niet geblijkt, gelijk sulks met meerderen geleert word door Carps def for p 1 const 17 def 39, zeggende ergo si de causa debiti ex

instrumento vel obligatione non appareat in effectu nihil probatum est nec cautio obligatoria sine expressione causae efficax erit etiamsi stipulatio intervenient et de super instrumentum confectum fuerit. Ook zegt S. van Leeuwen in zijn Roomsche Hollandsche regt 4e bolt deel 15 nr 2, behalven dat buiten dien om alle na bedenken van bedrog weg te neemen, de oorszaak van de schuld daar in moet uitgedrukt worden omdat de verband brieven kragtloos zijn dewelke geen oorszaak inhouden en van Leeuwen cons for lib 4 c 2 nr 2, secundum quam inutilis etiam est obligatio quae nullam continet debiti causam en cap 16 nr 6. Men zie ook Huber Nederlandsche regtsgeleerde p 1 l 3 c 21 nr 6. Welke ook volkomen in ons gevoelen is en een geval allegeert met het onse volkomen parallel, zeggende dat op een handschrift waarvan de inhoud was ik bekenne schuldig te zijn aan aeghe alles vier hondert vijftien guldens, geen regt gedaan is. Ook zijn hier aanmerkelijk de woorden van Voet ad tit de fid intrum nr 17, zeggende causam debiti quod attinet eam instrumento inseri necesse est ut ex eo efficaciter agi ad plena debiti probatio peti possit adeo ut omissio ejus efficiat onus probandi in eum rejici qui debitum sibi asserit. Mede kan men hier nog overzien Zutphen Nederlandsche pract tit provisie nr 3 tit obligatie nr 6, 9 en 10 en is sulks ook also begrepen door voorname Hollandsche regtsgeleerden, men zie cons Ictor Hollandsche tom 1 cas 303. Alle welke regtsgeleerden deze doctrine ook niet zonder fundament der wetten selfs doceren, maar tot fundament van hun soutenu diverse auctoriteiten bijbrengen waarvan men na kan zien de l 49 p 2 d de pecul l 25 p 4 d de probat l 2 p 3 d de dol mal et mat except l 13 c de non num pecun. Uit welk alles wij dan veilig moogen besluiten dat een handschrift geen causa debiti bevattende geensints valide en als niet probatoir geacht moet worden. Waarom ook uit dien hoofde het document door pandeischer geproduceert door ons zoude moeten gerejecteert worden, zodanig dat wij op hetzelfde om welgemelde redenen geen de minste regard zouden kunnen slaan.

Dan door een aanlegger een zodanig handschrift producerende bevoegt is om dan evenwel de oorzake der schuld van elders te bewijzen vid Voet II, zal nu nog ons onderzoek gaan moeten of ook de pandeischer daar aan voldaan heeft en zo neen, of deselve dan ook zo veel bewijs heeft bijgebracht dat men hem een suppletoire eed zoude kunnen opleggen, ofte ook zodane presuntien dat de purgatoire eed aan den pandverweerder zoude moeten gedefereert worden.

Wat dit onderzoek betreft sullen wij moeten letten:

1. op een copy van een handschrift waarbij de bepandede aan zijne zuster Catryna soude belijden schuldig te zijn eene summa van vijf en seventig guldens, zijnde bij pandeischers stukken sub A.
2. dat de pandeischer bijkens de memorie van citatie bij desselfs stukken sub B den bepandeden heeft doen verdaagen om de handtekening onder het gemelde questieuse handschrift sub A staande, in sittenden gerichte te be- ofte onder eede te ontkennen ende dat de bepandede daarop de handtekening onder hetzelfde handschrift staande voor de zijne in judicio erkent heeft.
3. dat pandeischers huisvrouw aanbied om onder eede te verklaaren dat de gevorderde 50 guldens aan haar al nog deugdelijk toekoomen.
4. en eindelijk dat de pandverweerder declareert dat het geproduceerde handschrift wel door hem geschreven is, dog dat daarvan niets aan den pandeischer verschuldigt is, gelijk hij aanbied om sulks met eede te sterken.

Wat betreft het eerste zijnde het document sub A, hierop sal geen reflectie kunnen vallen vermits hetselve geene de minste relatie heeft; zijnde hetselve daar en boven niets meer dan eene gerichtelijke copy waarvan ook de handtekening niet blijkt bekend te zijn en eindelijk ook zonder causa debiti, evenals het questieuse handschrift sub A.

Wat het tweede point betreft dat de bepandede de handtekening onder het handschrift sub A staande voor de zijne erkent heeft; hieruit vermeinen wij dat ook geensints de schuld selve bewezen is. Het tegendeel te stellen zoude te veel en dus niets bewijzen want daaruit zoude volgen dat wanneer iemand zijn handtekening bekende, hij daardoor verplicht zoude zijn om aan de inhoud van het handschrift te voldoen, hetwelk zeer absurd zoude zijn vermits er honderden gevallen zouden kunnen zijn dat iemand wel een handschrift getekend had en dat hij evenwel aan den inhoud van hetselve niet verplicht was te voldoen, bij voorbeeld hem soudent kunnen competeren eene exceptio non numeratae pecuniae prescriptionis metus

prematuri en soortgelijke defensien meer. Dien aangaande zegt ook Nessink over het landregt d 1 t 4 art 5: en heeft deze schuldbekeninge ook plaats schoon de tijd van betalinge nog niet is gekoomen en gevolglijk deselve nog niet kan worden geeyscht, vid et Mascard de probat conclus 109 nr 8, zeggende primo limata conclusionem non procedere quando debitor fassus est apocham manu propria esse scriptam sed contenta in canon esse vera quia tunc non probaret et indigeret alia probatione.

Wordende ook bij de boven geallegerde regtsgeleerden niet gedistingueert of de handtekening bekent zij ofte niet, maar deselve leeren eenparig zonder eenig onderscheid uit hoofde als voorzeide te maaken dat de causa debiti is de substantia instrumenti.

Leerende ons ook nog daar en boven de constante practijk dat iemand zijn hand onder een geschrift staande in den gerichte bekennende, zijne weere en defensien om even de dugtigheid der schuld te disputeren daardoor niet verliest.

Wij vermeinen dus dat de pandeischer zijn eisch noch volkoomen noch half bewesen heeft, waarom wij ook aan desselfs huisvrouw den aangeboden eed niet op kunnen leggen, vermits een suppletoire eed geen plaats kan hebben of een aanlegger moet minstens half bewijs hebben, landregt d 1 t 14 par 3, Carps defin for p 1 const 23 def 5, Mascand de prob conclus 958 nr 9, 10, 21.

Er is dus nu nog overig om te ondersoeken of men ook aan den pandverweerder den purgatoiren eed zal moeten opleggen.

Dien aangaande vinden wij sekerlijk eenige presuntien welke tegens den gedaagden militeren als:

1. het handschrift door den aanlegger geproduceert en de schuldbekening door gedaagde judicialiter gedaan.
2. den eed door pandeischers huisvrouw aangeboden.
3. dat dikwerf eenvoudige landlieden welke geen de minste kennis van rechten hebben onder elkanderen contracten aangaan en daarvan geschriften oprigten waaraan de nodige solemniteiten en na rechten gerequireerd requisiten ten eenemale ontbreken.
4. dat ook door den pandverweerder quoad factum geen eene enkelde reden is opgegeven waarom hij vermeinde de gevorderde 50 guldens niet verschuldigt te zijn, als hebbende deselve zijne defensie alleen gebouwt dat het handschrift ontbloot was van de na rechten vereischt wordende requisiten.

Welke presuntien te samen genoomen ons van dien aard en natuure hebben toegeschenen dat wij den gedaagden in desen den purgatoiren eed hebben vermeinen op te moeten leggen en sulks ingevolge de algemeene leere der rechtsgeleerden, men zie hierover van Eck ad tit d de jurej par 33 et doctoren comnum ad illum tot dig.

Waar toe wij te meer besloten hebben vermits de gedaagde dien eed selfs heeft aangeboden en wij hem daardoor als rigter in zijn eigen zaak stellen.

Doet de gedaagde desen eed dan vermeinen wij dat hij zig van alle presuntien heeft gesuivert en daarom ook met de kosten geabsolveert zal moeten worden.

Dan indien gedaagde weigeragtig mogt zijn om desen eed te presteren zal de vrouw des aanleggers tot haar aangeboden eed moeten worden toegelaaten en daarna de genomene eisch en conclusie cum expensis behooren te worden geadjudiceert.

Vermits dan nog dese zaak niet meerder dan 50 guldens bedraagt zullen wij ons bij de taxatie der kosten moeten reguleren naar het reglement van den 14 april 1719 art 12.

Om welke dan en andere redenen en rechten meer dit weledele gerichte met toegetrokken advis van den ondergetekenden regtsgepromoveerden recht doende decreteert en verstaat dat aan den pandeischer Gerrit Breukink pro se et nomine uxoris desselfs genomene eisch ende conclusie behoore te worden ontzegt, gelijk hem die ontzegt word in en bij desen, den pandverweerder Jan Heilersig daarvan absolverende en dien ten gevolge verstaande dat door den pandeischer een kwaade pandinge gedaan en daartegens een goede pandkering ondernomen zij, mede met condemnatie van den pandeischer in alle de kosten desen procedure, taxerende de rekening van verschot, gangen en verteringe van den pandverweerder selve buiten en behalven de gecrediteerde gericht's jura, op eene summa van vier guldens en de rekening van

salaris van desselfs bediende advocaat J.H. Jalink buiten de copy der sententie, op eene summa van dertien guldens en twaalf stuivers; mits dan nog beide des gevordert verklaringe doende als naar rechten.

Dit alles dan nochtans onder dese expresse voorwaarde dat de pandverweerder of direct na de pronuntiatio deses ofte andersints, op den eersten regtdag daarna volgende ingevolge desselfs gedane aanbod onder eede verklaare dat uit hoofde van het geproduceerde handschrift niets aan den pandeischer schuldig is. Bij verweigering ofte niet aflegging van dien eed de huisvrouw van den pandeischer admitterende om onder solemnele eede te verklaaren dat de voordragt, zo en in diervoegen als die bij justificatie van pandinge gedaan is, in allen opzichte de opregte en zuivere waarheid behelst en dat haar de gevorderde vijftig guldens al nog deugdelijk toekoomen.

Condemnerende na aflegging van dien eed den pandverweerder om aan den pandeischer pro se et nomine uxoris promptelik te moeten opleggen ende betalen de gelibelleerde summa van vijftig caroli guldens, waarvoor in dien gevalle een goede pandinge gedaan en een kwaade pandkering ondernomen is en dien ten gevolge de opbadinge en aaneigening als naar landregt en Nederlandsch regt als dan voortgang sullen moogen gewinnen. Condemnerende mede in desen gevalle den pandverweerder in alle de kosten desen procedure, taxerende daartoe casu quo de rekening van versuim en verteringe van den pandeischer zelve buiten de copy der sententie en gecrediteerde gericht's jura, op eenen summa van drie guldens en die van verdient salaris en verschot van desselfs bediende procurator J.B. Auffmorth op eene summa van sestien guldens en agt stuivers, mits dan nog beide des gerequireert verklaringe doende als naar rechten.

Aldus salvo meliori geadviseert binnen Deventer den 24 february 1794. H.W. van Marle dr.

Actum Goor den 15 meert 1794.

Verwalter Rigter dr. Wilhelm Jalink Assessoren proc. B.J. Knappe en Harmannus Jalink

Nadat ten wederzijden de volle sportul en advis gelden ter summa van f 44-13 waaren erlegt is voorenstaande advis geopend en uitgelesen.

Hierop erschienen Jan Heilerzig geadsisteerd met zijn bediende dr. J.H. Jalink bedankende deesen weledele gerigte voor goede en spoedige administratie van justitie, versoeckende dit hem op heden den eed bij sententie opgelegd door deesen weledele gerigte moge worden afgenomen en heeft voorts Jan Heilersig den hem opgelegden eed na erinnering van de swaare meineds straffe in forma geprasteerd en afgelegd waarna de sportul en advis gelden door den pandverweerder weder zijn na zig genomen.

In fidem. Wilhelm Jalink verw. rigter